

УДК 373.2.015.31:172.15 [:78 + 81]
DOI 10.31494/2412-9208-2019-1-1-176-186

Education of national-patriotic feelings of senior preschoolers by means of musical and speech activities

Виховання національно-патріотичних почуттів старших дошкільників засобами музично-мовленнєвої діяльності

Svitlana Teslenko,
teacher

Світлана Тесленко,
викладач

<https://orcid.org/0000-0003-3780-6641>
svetlanateslenko73@gmail.com

Mykolaiv V. O. Sukhomlinsky
National University

Миколаївський національний
університет імені
В. О. Сухомлинського

✉ 24 Nikolska St.,
Mykolaiv, 54030

✉ вул. Нікольська, 24, м. Миколаїв,
54030

Original manuscript received January 17, 2019

Revised manuscript accepted April 26, 2019

ABSTRACT

The article highlights the problem of the national-patriotic education of the younger generation. In the national-patriotic upbringing of children of senior preschool age, we understand the integrative quality of a subject that suggests an emotionally positive attitude towards oneself as an individual and towards Motherland, an active, responsible, conscious attitude towards native land, the desire to master the language as the main value of people, the ability to realize oneself as a part of the Ukrainian people. At the stage of preschool childhood, the emotional component plays a leading role, since these are emotions that mainly regulate the child's behavior and influence the formation of the intellectual sphere. In our opinion, a significant role in the upbringing of the national-patriotic feelings of children of senior preschool age is played by musical and speech activities, because music is primarily aimed at the child's inner emotional experience, fulfills a cognitive role.

The article describes the essence of the method of education of national-patriotic feelings of senior preschoolers in musical and speech activities, which was carried out in stages according to the three components (cognitive, which provided the child with awareness of songs of different genres, musical instruments, composers, songwriters, traditions and rituals connected to songs, emotional, aimed at developing the child's feelings, and productively active, which envisioned the child's desire to participate in music and didactic games, musical entertainment, quests, make up stories and fairy tales).

Keywords: *national-patriotic education, national-patriotic feelings, children of senior preschool age, musical and speech activities, musical activities.*

Вступ. Проблема національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку і нині не втрачає актуальності. Педагоги-практики та науковці намагаються побудувати комплексну, а найголовніше ефективну систему роботи з національно-патріотичного виховання підростаючого

покоління. Під національно-патріотичним вихованням дітей старшого дошкільного віку розуміємо інтегративну якість суб'єкта, що передбачає емоційно-позитивне ставлення до себе як особистості та до Батьківщини, діяльнісне, відповідальне, свідоме відношення до свого рідного краю, прагнення оволодіти мовою як найголовнішою цінністю свого народу, здатність усвідомлювати себе частиною українського народу. Погоджуємось з думкою вчених (Чепіль М. та ін.), що патріотичні почуття за своєю природою багатогранні, вони об'єднують усі аспекти особистості (моральну, трудову, розумову, естетичну, фізичну) і передбачають вплив на кожну з них для отримання єдиного результату (Чепіль, 2015 :13), а якщо розглядати патріотизм через поняття ставлення, можна виокремити декілька напрямів: ставлення: до природи рідного краю, рідної країни, людей, які живуть у рідній країні; до моральних цінностей, традицій, звичаїв, культури, державного устрою. У процесі такого різнобічного виховання формується національна свідомість та виховуються національно-патріотичні почуття.

Значну роль у вихованні національно-патріотичних почуттів дітей дошкільного віку відіграє музично-мовленнева діяльність. Виховання засобами музики розглядали такі вчені, як Н. Ветлугіна, А. Зиміна, І. Дзержинська С. Науменко, А. Шевчук та інші.

Мета статті: висвітлити погляди вчених щодо значення музичної діяльності у вихованні національно свідомої, творчої особистості дитини; представити методику виховання національно-патріотичних почуттів дітей старшого дошкільного віку в музично-мовленневій діяльності.

Методи та методика дослідження. У написанні статті було використано такі методи, як: аналіз методичних посібників, систематизація та узагальнення даних психолого-педагогічної літератури з метою виявлення стану досліджуваної проблеми, а також педагогічний експеримент (формувальний етап дослідження), спрямований на висвітлення методики формування національно-патріотичної вихованості дітей старшого дошкільного віку в музично-мовленневій діяльності.

Результати та дискусії. Музичні твори викликають у дітей певне ставлення до соціальних явищ. Через їх зміст діти пізнають життя та працю свого народу, знайомляться із славетними постатями, звичаями й обрядами рідного краю, поняттям Батьківщина. Л. Гуцан наголошує на тому, що на заняттях з музики і хореографії діти мають можливість художньо інтерпретувати елементи народного мистецтва з різних календарно-обрядових свят: імітувати традиційні художні техніки обробки матеріалів, відображати послідовність художньо-трудова дій хореографічними рухами, інсценізувати звичаї у відповідності із календарно-обрядових дат (Гуцан, 2005: 93). Погоджуємось до дослідницею, що педагогічний розвиток „через мистецтво” має сформувати в кожній особистості основи не лише діалектичного мислення, але „діалогу культур” особистості й етносу. Діти дуже чутливі до сприйняття прекрасного і намагаються тягнутися до нього. У процесі систематичної роботи діти набувають вміння слухати музику, запам'ятовувати та

впізнавати її, починають радіти їй, вони переймаються змістом твору, красою її форми та образів. Таким чином, у дітей розвивається зацікавленість музикою, а в подальшому і любов до неї. Краса художньої форми, зрозумілий дитині зміст музичного твору викликають певне ставлення до художнього образу і через нього до життя, впливають на виховання художнього смаку. Виразне виконання пісні, танцю, гри викликають у дітей бажання багаторазово повторювати пісні та ігри, а також внести в їх зміст щось нове, що, безумовно, сприяє не тільки вихованню національно-патріотичних почуттів, а і розвитку дитячої творчості. Крім того, пізнання дитиною краси музики, її багатющої образності, засобів художньої виразності долає час до світу прекрасного, розвиває потребу вносити музику в свій побут. І. Бех з цього приводу пише: „Згодом, за умови частого згадування пережитого, в дитини може розвинути стійке бажання до такої внутрішньої діяльності. Відтепер очікування позитивного емоційного переживання цього процесу поставатиме своєрідною (незалежною від зовнішньої підтримки) спонукою до діяльності. У вихованця може виникнути здатність змінювати і підсилювати свої спонуки висуванням на перший план одних думок і образів, відмежування від інших” (Гуцан, 2005: 106). А. Зіміна наголошує на тому, що співпереживання дитиною почуттів, виражених у музиці, – шлях до формування її моральності. Тобто музика впливає на дитину більш ефективно, ніж вмовляння або вказівки (Зими́на, 2010: 20-21). Погоджуємось із поглядами науковця, що найбільший вплив музика має у поєднанні із художньою літературою та образотворчим мистецтвом. Слухаючи мелодії, діти малюють у своїй уяві різні образи, які вони відображають у власних малюнках, а потім у своїх розповідях. Кожна дитина розповідає про те, що вона намалювала або прослухала. Учені (Богуш А., Гавриш Н.) зазначають, що формування культури художньо-естетичного сприймання музичних творів, їх елементарного аналізу неможливо без участі мовлення, що може виступати в різних формах вербалізації музичних образів (Богуш, 2006: 269). В. Сухомлинський стверджував, що краса музики – могутнє джерело думки, а після прослуховування музики “діти намагаються словами намалювати те, що створила уява, що вони відчувають (Сухомлинський, 1985: 166). Дітям дошкільного віку властивий інтерес до почуттєво забарвлених музичних творів, вони із задоволенням визначають характерні ознаки музики, можуть передавати їх у рухах. Під час виконання українських народних пісень діти відчувають емоційний стан, краще сприймають їх зміст, знайомляться з побутом українського народу. У старшому дошкільному віці діти із задоволенням слухають козацькі пісні, які розповідають їм про історію рідного краю, викликають захоплення силою, красою козаків, бажання стати такими ж захисниками своєї Батьківщини. Глибокі почуття виникають у дітей під час слухання народних дум та історичних пісень, через які вони дізнаються про такі якості, як любов до рідної землі, мужність, воля до перемоги, а музика підсилює негативне враження до якостей, які засуджує народ: зрадництво, боягузтво. Під час музично-мовленнєвої діяльності

дитина не тільки слухає, а і драматизує українські народні казки із музичним супроводом, що сприяє накопиченню в неї досвіду формуванню таких якостей, як воля, почуття відповідальності, бажання виконати свою роль найкраще. Великого значення в національно-патріотичному вихованні дітей набувають колядки, щедрівки, веснянки, які супроводжують народні свята, адже знайомство з ними допомагає дітям зрозуміти звичаї та традиції українського народу. Крім того, під час музично-мовленнєвої діяльності дитина із задоволенням грає на музичних інструментах, педагоги знайомлять їх з історією виникнення музичних інструментів, розповідають легенди про них.

У руслі нашого дослідження вагомим значення набуває позиція Б.Теплова щодо музики як засобу виховання. Учений писав: "Музика дає можливість глибоко проникнути в зміст різних ідей, образів, подій, але лише за однієї умови: якщо цей зміст відомий, саме тоді можна глибоко його відчувати, пережити, зробити його своїм внутрішнім здобутком. У цьому міць музики, її пізнавальне значення" (Теплов, 1947: 21). Б. Теплов зауважує, що музичні переживання є емоційними і водночас застерігає, що вони не повинні бути тільки такими, оскільки сприйняття музики відбувається через емоцію, але нею не завершується. У музиці через емоцію пізнаємо світ. Музика є емоційне пізнання. Сприйняття музики у всій глибині і змістовності можливі тільки в контексті інших, що виходять за межі музики засобами пізнання. Світ музичних образів не може бути до кінця зрозумілий "сам із себе" (Теплов, 1947: 23).

І. Газіна досліджувала роль музики у процесі формування основ національної самосвідомості дітей старшого дошкільного віку. Музика, як стверджує вчена, завдяки своїй емоційності, здатності впливати безпосередньо на почуття дитини, є одним із найефективніших чинників навчання та виховання дітей дошкільного віку, схильних сприймати насамперед емоційно забарвлену інформацію. Народна музика, створена в ході становлення та історичного розвитку, ввібрала ідеї, принципи, які сьогодні характеризують українську націю. Дитина, слухаючи українську музику, закохується в її мелодійність, дізнається про історичне минуле, традиції, звичаї, вона пізнає свій національний світ, починає його шанувати. Ми погоджуємось із думкою І. Газіної, що завдяки українській музиці (весь потенціал українського музичного фольклору в усіх доступних для дітей дошкільного віку формах та проявах (пісня, танець, народні ігри, гра на дитячих музичних інструментах)) можна досягти провідної умови формування першооснов національної самосвідомості у дітей старшого дошкільного віку – поєднання когнітивного (знання) та емоційного (переживання) чинників (Газіна, 2008: 6).

З урахуванням порад учених нами було впроваджено в освітній процес закладів дошкільної освіти м. Николаєва розроблену методіку виховання національно-патріотичних почуттів дітей старшого дошкільного віку в музично-мовленнєвій діяльності. Зауважимо, що методика реалізовувалась поетапно згідно з трьома компонентами (когнітивний, який передбачав обізнаність дитини з піснями різних жанрів,

музичними інструментами, композиторами, авторами пісень, традиціями й обрядами, пов'язаними з піснями; емоційний, спрямований на розвиток почуттів дитини; і продуктивно-діяльнісний, що передбачав бажання дитини брати участь у музично-дидактичних іграх, музичних розвагах, квестах, складати розповіді, казки). Насамперед дітей знайомили з текстами українських пісень національно-патріотичного змісту, музичним інструментами, народними іграми, українським танком, поповнювали словник дітей епітетами, образними виразами з колісанок, забавлянок, назвами ремесел, свят, обрядів, традицій. Розпочинаючи експериментальну роботу, передусім було складено репертуар українських народних пісень (див. таблицю). А. Кенеман і Н. Ветлугіна наголошували на тому, що “успішність реалізації будь-якої програми й методичних рекомендацій залежить від самої музики, її художніх якостей, відповідності зростаючим вимогам навчання... Твори для дітей повинні бути такі ж гарні, як і для дорослих, і навіть ще кращі..”(Батчаєва, 2008: 4). О. Радинова та ін. наголошували на тому, що “музичний репертуар, який вивчають діти, у великій мірі визначає зміст музичної освіти. Саме тому, оцінка якості музичних творів, які використовують у роботу з дітьми – найважливіше питання методики” (Радинова, 1994: 77). Автори виокремили такі вимоги до репертуару для дітей: 1) репертуар, який використовують у роботі з дітьми, повинен включати: народну музичну творчість, твори класичної музики; 2) задовольняти двом вимогам – художності та доступності; 3) музичні твори повинні бути забарвлені почуттям, мати яскраву мелодію, відрізнятися художньою різноманітністю (Радинова та ін., 1994: 77-84).

Таблиця

Планування музично-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку з теми “*Душа мого народу*”

ДУША МОГО НАРОДУ			
Назва жанру	Назва твору	Форми роботи	Методи і прийоми
Коліскові	“Котику сіренький”; “Ой, ходила журавочка та по комишу”; “Леле, леле, лелесенько, засни ж, мое малесеньке”; “Сон”; “Ой ходить сон коло вікон”; Ой люлі-люлі”; “Спи, дитинко”; “Ходить кіт по горі”	Заняття з музики “Коліскові пісні”; квест-гра “Шукаємо народні символи в коліскових піснях”; спільний проект вихователів і батьків “Коліскові пісні моєї родини”	Полілог “Світло маминої любові”; штрих-мовлення “Розкажи про історію колісанки”; слухання і співання коліскових пісень на вибір; музично-дидактичні ігри “Впізнай настрій”; “Голосно-тихо”; “Про що розповіла музика? ”; “Хто співає”; “Музичний салон”; “Відгадай секрет музики”;

			“Впізнай казкового героя” (визначити характер музики, якому герою відповідає); “Музична палітра” (визнач емоцію, яку викликає музика);
Обрядові	<p><i>Народні колядки:</i> “Нова радість настала”, “Щедрівочка щедрувала”, “Ластівочка прилетіла”, “Сійся, родися” <i>Веснянки, гаївки:</i> “Жила була царівна”, “Ми голубку голубили”, “А вже весна воскресла”, “Там зозуленька співа”, “Розлилися води”, “Веснянка”, музика В. Уманця, гаївка “Ку-ку, ку-ку, чути в ліску”, муз. Ф. Колеси, “Ой, зацвіли фіалочки”, музика Ф. Колеси</p>	<p>Заняття з музики “Створимо музику для щедрування (гра на музичних інструментах); Музична драматизація “Коза”; Музична розвага “Зустрічаємо весну”</p>	<p>Слухання, розучування і співання обрядових пісень; розучування весняних ігор та забав; драматизація за твором Л. Храпливої “Пригоди писаночки”</p>
Героїчні	<p>“Козачата”, слова О. Яворської, музика М. Ведмедері; “Засвіт встали козаченьки”; “Отаманчик” (на мелодію “Терном, терном”); “Добрий день, матусю Україно” музика і слова Н. Рубальської; “За Сибіром сонце сходить”;</p>	<p>Цикл інтегрованих занять з музики і художньої літератури “Знайомство з творчістю українських композиторів”; “Музична подорож на Запорізьку січ”; Квест: “Степ та воля – козацька доля”</p>	<p>розучування героїчних пісень; полілог “Хто такі герої”; розповіді-міркування “Шлях кобзи до України”, “Як я подружився з бандурою”</p>

Вважаємо, що ефективною формою роботи зі старшими дошкільниками з виховання національно-патріотичних почуттів є квест, оскільки забезпечує ситуацію успіху для кожної дитини. Наведемо приклад такої роботи.

Квест “Степ та воля – козацька доля”

Мета: розширити та поглибити уявлення дітей про козаків, особливості укладу життя в Запорізькій Січі, формувати уявлення про історичну пісню. Познакомити дітей із значенням слова “хоругви” та

“гідність”. Розвивати вміння застосовувати набуті знання під час виконання пісні. Виховувати любов до історії України, її героїв, української народної пісні та шанобливе ставлення до культури свого народу.

Словник: хоругви, гідність, козак, Запорізька Січ.

Матеріал: карта-схема, модель Запорізької Січі, українська народна пісня “Сорока-ворона”, “Ой, на горі жінці жнуть”, пісня “Добрий день, матусю Україно”, слова Н.Рубальської; мультимедійна презентація.

Хід квесту

Створення ігрової ситуації

Вихователь: Про українських козаків знають в усьому світі. А що знаємо ми про Запорізьку Січ? Давайте пригадаємо, що нам відомо про козаків?

Діти: козак означає “вільна людина”, козаки захищали українську землю, козаки жили на Запорізькій Січі, будували курені.

Вихователь: Молодці. Діти, а ви би хотіли побувати на Запорізькій Січі та дізнатися більше про українське козацтво? (Діти: так!).

Вихователь: Отже, відправляємось у подорож, але ця подорож незвичайна. Під час подорожі ми повинні знайти відзнаки козацтва, а допомагати у подорожі нам буде українська пісня.

Перше завдання: Послухайте уважно мелодію. Впізнайте її назву (грає українська народна пісня “Сорока-ворона”). Розігрування забавлянки. Про які страви йдеться? У козаків також були улюблені страви: куліш, галушки, мамалига.

Дидактична гра “Приготуємо обід для козаків” (на мультимедійній презентації з’являються продукти, а діти повинні здогадатися, які страви з них можна приготувати. Наприклад: сало, пшоно, цибуля, сіль – куліш; кукурудзяне борошно, сир, сало, цибуля, бринза – мамалига).

Вихователь: Молодці, діти. Відправляємось далі. Наступна мелодія. Слухайте уважно (грає гімн України). Як називається ця урочиста пісня? Хто написав слова до гімну? Які державні символи ви знаєте? (Діти відповідають). На Запорізькій Січі також були символи влади – це прапор, який називався хоругвою. Давайте розглянемо його.

Дидактична гра “Словограй”

Мета: поповнити словник дітей епітетами, образними словами патріотичного змісту, формувати почуття приналежності до свого народу.

Хід гри: Діти, поміркуйте та підберіть слова, які допомогли зрозуміти, що таке хоругва.

Вихователь: Діти: прапор, оберіг, символ, влада, воля, стяг, свобода.

Молодці! А ще підберіть слова, які допоможуть зрозуміти, яка хоругва.

Діти: героїчна, козацька, військова, символічна, вільна, бойова, переможна.

Вихователь: Молодці, діти! Рухаємось далі.

Наступна зупинка: (звучить пісня “Добрий день, матусю Україно”,

слова Н.Рубальської) . Про що йдеться у цій пісні? Так, правильно про любов до рідної Батьківщини – України. Для козаків найголовнішим було захищати рідну землю від ворогів ціною свого власного життя, захищати свою гідність та свободу. Свобода – це можливість приймати самостійно рішення, робити вибір між добром і злом, жити так, як прийнято на рідній Землі, думати так, як тобі радить твоя совість, а не так, як того хочуть інші. Свобода – це дуже відповідально. А що ж таке гідність? Це вміння поважати себе та інших людей, діяти так, щоб не було соромно, не принижувати інших та не дозволяти принижувати себе. У народі кажуть: Краще померти з честю, ніж жити з ганьбою. Козаки своїм прикладом вчать нас берегти гідність та свободу. Давайте пригадаємо козаків, які є прикладом героїзму, патріотизму та безмежної любові до України.

Діти: козак Мамай, Петро Дорошенко, Богдан Хмельницький, Іван Сірко.

Вихователь: Молодці, діти. На Запорізькій Січі лунала українська пісня. Вона допомагала козакам і під час битви і під час відпочинку. Український народ дуже любив своїх захисників та склав про них багато народних пісень, в яких оспівували подвиг та героїзм козаків. Діти, заспіваймо народну пісню «Ой на горі женці жнуть» (розучували на музичному занятті).

Вихователь: Молодці, діти. У народі кажуть: “Кінь, шабля, вітер в полі і ніхто не здолає козацької волі!” Ви виконали всі завдання. Сподіваюсь, ви будете гідними нащадками славних козаків. Наша подорож завершується.

Фрагмент інтегрованого заняття (художня література + музика). Пісню до серця.

Мета: Продовжувати знайомити дітей з творчістю В. Нестайка. Формувати інтерес до української пісні. Розширити словниковий запас образними словами, прислів'ями, порівняннями. Продовжувати формувати уявлення про родинні стосунки; виховувати любов та пошану до історії та української пісні.

Матеріал: ілюстрації до казки В. Нестайка “Казка про пісню”, колискові пісні, співи солов'я, кенарів

Словник: ніжна, колискова, “Пісня – то душа народу”

Хід заняття: Вихователь: Діти, сьогодні ми подорожуємо в країну, де музика й слово з'єднались в одне ціле – в українську народну пісню. Тож давайте помандруємо у чарівний світ української пісні. Як ви розумієте вислів “Пісня – то душа народу?”. Які прислів'я про українську пісню ви знаєте?

Діти: Де праця там і пісня; Хто співає, той журбу проганяє; Яка пташка, така й пісня. Вихователь: Молодці! Діти, а які пісні називають народними? Так, правильно, це пісні, які склав народ. Вони передаються із уст в уста і залишаються з нами назавжди. Діти, а які пісні співають матері немовлятам? Давайте послухаємо українську народну пісню “Коліскова” у виконанні Ніни Матвієнко (діти слухають пісню). Що ви уявляли, коли слухали пісню? У колискових піснях мати втілює свою любов, мрії про щасливе життя дитини. Давайте пригадаємо, з ким

порівнюють, як звертаються до мами в українських народних піснях (зозуленько, ясне сонечко, кохана, мамочко, моя ластівочко, лебідко біла, рідна мати, ненько).

Вихователь: Молодці. Такі ніжні, ласкаві слова! Українські мова дуже милозвучна і тому так зачаровує. В українських піснях втілюється велика відданість рідній землі, батьківська любов до нашої Вітчизни. Інформацію про історію рідного краю, народу, його культуру можна знайти не тільки в книжках. Народ зберігав її в своїх піснях та казках.

Діти, а як ви думаєте, яка пісня найкраща? Дійсно, важке запитання. Я запрошую вас в до казкового лісу, в гості до сімейства кенарів, які допоможуть нам знайти відповідь на запитання: Яка пісня – найкраща. А мешкає родина у чудовій казці Всеволода Нестайка “Казка про пісню”.

(читання казки)

Вихователь: Діти, який був за характером Кеша? А Реша? Хто Вам сподобався більше? Чому? Чия пісня сподобалась журі? Чому? Що було у цій пісні? Так яка ж пісня найкраща? (діти відповідають на запитання). Так, правильно найкраща пісня свого народу, яку співають рідною мовою, про любов до рідного краю. У народі кажуть: “Всяка пташка свої пісні співає”.

Зазначимо, що у другу половину дня діти розігрували сюжет казки, обговорювали запитання: “Які пісні сподобались би Реші, а які Кеші? ”, придумували власну кінцівку казки, розігрували ситуації: “Запросимо Кешу на музичне заняття”, “Навчимо Кешу співати українські пісні”. Діти склали розповіді-міркування, полілоги, казки, які свідчили про їхнє почуття любові до рідної землі, Батьківщини. Проілюструємо прикладами висловлювання дітей з теми “Про що співає цвіркун?”.

Лола Б.: Коли я слухала спів цвіркуна, я пригадала літо, пшеничне поле, серед яких виглядають волошки. Я запитала, чому волошки на пшеничному полі, а бабуся сказала: Там, де хлібне поле, там волошок трохи. Я подумала: Яка ж красива моя Україна!

Даня Ш.: Коли я слухав цвіркуна, я уявив, як козаки захищали нашу землю, і співали козацьку пісню. Я теж хочу бути сильним, як козак, і захищати своїх рідних від ворогів!

Даша П.: А я згадала вечір у бабусиному селі. На небі сяяли зірки, небо було темне, а десь біля вікна співав цвіркун. Таким тонесеньким, ніжним голоском. Я запитала у бабусі, чому він співає, а вона відповіла, що він душа народу, бо українці вдень працюють, а вночі цвіркун оберігає їхній сон, начебто заколисує. А ще бабуся сказала, що коли цвіркунчик співає, розумієш, що всюди добре, а дома найкраще.

Висновки. Музично-мовленнєва діяльність виступає ефективним засобом виховання національно-патріотичних почуттів дітей старшого дошкільного віку. Діти дізнавались про історію створення народних музичних інструментів, виготовляли сопілки, свищики, брали участь у музичних розвагах для дітей молодших груп, вирушали у віртуальні подорожі, щоб придумувати казки, розповіді.

Література

1. Батчаєва Н. "Доросла" музика у ранньому дитинстві / Н. Батчаєва. // Шкільний світ. – 2008. – №1. – С. 1–5.
2. Богуш А. М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних закладах : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фак-тів дошк. освіти] / А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. – 304 с.;
3. Газіна І. О. Формування першооснов національної самосвідомості у дітей старшого дошкільного віку засобами української народної музики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.08 "дошкільна педагогіка" / Газіна Ірина Олександрівна – Київ, 2008. – 14 с.
4. Гуцан Л. А. Виховання у молодших школярів позитивного ставлення до традицій і звичаїв українського народу у процесі художньо-трудової діяльності : дис. канд. пед. наук : 13.00.07 / Гуцан Леся Андріївна – Київ, 2005. – 225 с.
5. Зимица А. Н. Теория и методика музыкального воспитания детей дошкольного возраста : Учебное пособие. – М. : ТЦ Сфера, 2010. – 320 с.
6. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. Рождение гражданина. Письмо к сыну. – К. : Рад. шк., 1985. – 557;
7. Радинова О. П. та ін. Музичне виховання дошкільників: посібник для студентів пед. ін-тов, музичних керівників та вихователів / О. П. Радинова, А. І. Катинене, М. Л. Палавандишвили ; Под ред. О. П. Радинової. – М. : Просвещение: Владос, 1994. – 223 с.
8. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей / Б. М. Теплов. – Москва – Ленинград : Издательство Академии педагогических наук РСФСР, 1947. – 335 с.
9. Чепіль М. М. Виховання любові до рідного краю у дітей старшого дошкільного віку / М. М. Чепіль, Л. Я. Загоруйко, Н. Я. Тарновецька. – Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2015. – 224 с. – (навчально-методичний посібник).

References

1. Batchaieva N. "Doroslа" muzika u rannomu ditinstvi ["Adult" music in the early childhood] Shkilniy svit. – 2008. – #1. – p. 1–5. [in Ukrainian]
2. Bohush A. M. Metodyka orhanizatsii khudozhno-movlennievoi diialnosti ditei u doshkilnykh zakladakh [Methodology of organization of artistic and speech activity of children in preschool institutions] (pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl. fak-tiv doshk. Osvity) K. : Vydavnychii Dim «Slovo», 2006. – 304 p. [in Ukrainian]
3. Hazina I. O. Formuvannia pershoosnov natsionalnoi samosvidomosti u ditei starshoho doshkiinoho viku zasobamy ukrainskoi narodnoi muzyky [Formation of the first principle of national consciousness in children of the senior preschool age by means of Ukrainian folk music] avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.08 "doshkilna pedahohika" / Hazina Iryna Oleksandrivna – Kyiv, 2008. – 14 p. [in Ukrainian]
4. Hutsan L. A. Vykhovannia u molodshykh shkoliariv pozytyvnoho stavlennia do tradytsii i zvychaiv ukrainskoho narodu u protsesi khudozhno-trudovoi diialnosti [Teaching of junior pupils a positive attitude towards the traditions and customs of the Ukrainian people in the process of artistic and labor activity] : dys. kand. ped. nauk : 13.00.07 / Hutsan Lesia Andriivna – Kyiv, 2005. – 225 p. [in Ukrainian]
5. Zymyna A.N. Teoryia y metodyka muzykalnoho vospytanyia detei doshkolnoho vozrasta. [heory and method of musical education of children of preschool age] Uchebnoe posobyie. – M.: TTs Sfera, 2010.- 320 p. [in Russian]
6. Staienna, O. Vykhovuiemo patriotyzm zasobamy narodoznavstva [Educate patriotism by means of ethnography] Palitra pedahoha. – 2015. – № 4. – p. 3-4. [in Ukrainian]

7. Sukhomlynskiy V.A. Serdtse otdaiu detiam. Rozhdenye hrazhdanyna. Pismo k synu. [I give my heart to children. Birth of a citizen. Letter to the son.] – K.: Rad. shk., 1985. – 557 p. [in Russian]

8. Rady`nova O. P. ta in. Muzy`chne vy`xovannya doshkil`ny`kiv: posibny`k dlya studentiv ped. in-tov, muzy`chny`x kerivny`kiv ta vy`xovateliv / O. P. Rady`nova, A. I. Katy`nene, M. L. Palavandy`shvy`li; Pod red. O. P. Rady`novoyi. – M.: Prosveshheny`e: Vlados, 1994. – 223 s.

9. Teplov B. M. Psykholohiya muzykalnykh sposobnostei [Psychology of musical abilities] Moskva- Lennyhrad: Izdatelstvo Akademyyu pedahohychnykh nauk RSFSR., 1947. – 335 p. [in Russian]

10. Chepil M. M. Vychovannya liubovi do ridnoho kraiu u ditei starshoho doshkilnoho viku [Education of love for native land in children of the senior preschool age] Drohobych: Vydavnychi viddil Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohisnoho universytetu imeni Ivana Franka, 2015. – 224 p. – (navchalno-metodychnyi posibnyk). [in Ukrainian]

АНОТАЦІЯ

У статті висвітлюється проблема національно-патріотичного виховання підростаючого покоління. Під національно-патріотичним вихованням дітей старшого дошкільного віку розуміємо інтегративну якість суб'єкта, що передбачає емоційно-позитивне ставлення до себе як особистості та до Батьківщини, діяльнісне, відповідальне, свідоме ставлення до свого рідного краю, прагнення оволодіти мовою як найголовнішою цінністю свого народу, здатність усвідомлювати себе частиною українського народу. На етапі дошкільного дитинства провідну роль відіграє емоційний компонент, оскільки саме емоції головним чином регулюють поведінку дитини та впливають на формування інтелектуальної сфери. На нашу думку, значну роль у вихованні національно-патріотичних почуттів дітей старшого дошкільного віку відіграє музично-мовленнєва діяльність, адже музика насамперед спрямована на внутрішній емоційний досвід дитини, виконує пізнавальну роль.

У статті описано сутність методики виховання національно-патріотичних почуттів старших дошкільників у музично-мовленнєвій діяльності, яка реалізовувалась поетапно згідно з трьома компонентами (когнітивний, який передбачає обізнаність дитини з піснями різних жанрів, музичними інструментами, композиторами, авторами пісень, традиціями й обрядами, пов'язаними з піснями; емоційний, спрямований на розвиток почуттів дитини; і продуктивно-діяльнісний, що передбачає бажання дитини брати участь у музично-дидактичних іграх, музичних розвагах, квестах, складати розповіді, казки).

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, національно-патріотичні почуття, діти старшого дошкільного віку, музично-мовленнєва діяльність, музична діяльність.